

Sygn. akt IV CO 206/20

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 października 2020 r.,
na skutek przedstawienia Sądu Rejonowego w S.
z postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. I C (...)
w przedmiocie przekazania innemu sądowi równorzędnemu
sprawy sygn. I C (...) Sądu Rejonowego w S.
z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "[...]" w S.
przeciwko K. S., L. S. i B. S.
o zapłatę,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 sierpnia 2020 r. Sąd Rejonowy w S. wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej „[...].” w S. przeciwko K. S., L. S. i B. S. o zapłatę innemu sądowi równorzędnemu. Wskazał, że sędzia sprawozdawca wyznaczona w sprawie nie została wyłączona od jej rozpoznania. Natomiast ta sama sędzia w czasie orzekania na delegacji w Sądzie Okręgowym w S., została wyłączona od rozpoznawania środków zaskarżenia w tej sprawie, tak samo jak pozostali sędziowie Sądu Okręgowego w S.. U podstaw tej decyzji leżało ustalenie, że wiele lat temu z inicjatywy Prezesa Sądu Okręgowego w S. zainicjowane zostało postępowanie

dyscyplinarne przeciwko K. S., w którym orzeczono o pozbawieniu jej prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. K. S. składa wnioski o wyłączenie sędziów Sądu Rejonowego w S., Sądu Okręgowego w S. i innych sądów. Wnioski te są w różnym stopniu uwzględniane. Skoro jednak sędzia sprawozdawca w podobnych okolicznościach jest zarazem wyłączona i nie wyłączona od rozpoznania tej samej sprawy, to może to prowadzić do wątpliwości co do jej bezstronności w sprawie i stanowić podstawę zarzutu nieważności postępowania. Sytuacja uzasadnia zatem zastosowanie w sprawie art. 44¹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 44¹ k.p.c., dodany przez ustawę z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.), wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy. Z tej przyczyny powinien być interpretowany ściśle (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 5 marca 2020 r., IV CO 44/20, nie publ. i z 16 marca 2020 r. IV CO 18/20, nie publ.). Do przekazania sprawy do innego sądu może zatem dojść jedynie w razie powstania okoliczności faktycznych odnoszących się do przedmiotowych lub podmiotowych cech konkretnej sprawy, świadczących jednoznacznie o tym, że jej rozpoznanie przez sąd właściwy miejscowo i rzeczowo według przepisów kodeksu postępowania cywilnego byłoby niezgodne z interesem publicznym i sprzeciwiałoby się dobru wymiaru sprawiedliwości.

Przesłanka dobra wymiaru sprawiedliwości ma ocenny charakter, ale z brzmienia art. 44¹ § 1 k.p.c. wynika, że w rozumieniu tego przepisu składa się na nie „w szczególności” wzgląd na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że chodzi przede wszystkim o sytuacje, które mogą wywierać realny wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie (choćby mylne) o braku warunków do rozpoznania w danym sądzie sprawy w sposób obiektywny (zob. orzecznictwo przytoczone w postanowieniu Sądu Najwyższego z 20 maja 2020 r., I CO 21/20). We wniosku o przekazanie niniejszej sprawy sądowi równorzędnemu nie została przedstawiona jakkolwiek przesłanka o powyższych cechach.

Właściwym miejscowo w sprawie jest Sąd Rejonowy S.. Pozwana w istocie domagała się wyłączenia sędziów tego Sądu od rozpoznania sprawy. Jej wniosek z 10 października 2014 r. został zwrócony zarządzeniem przewodniczącej z 30 stycznia 2015 r. (k. 69). Zażalenie pozwanej na to zarządzenie zostało oddalone postanowieniem z 18 lutego 2015 r., zaskarżonym przez pozwaną zażaleniem z 23 marca 2015 r., w którym pozwana wniosła o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w S. od jego rozpoznania (k. 124).

W związku z wnioskiem pozwanej zawartym w jej zażaleniu, sędziowie Sądu Okręgowego w S. i delegowani do orzekania w tym Sądzie złożyli tożsamej treści oświadczenia. Wnieśli mianowicie o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy I C (...) i IV CZ (...), powołując się na to, że między nimi a K. S. powstał stosunek osobisty tego rodzaju, iż mógłby wywołać wątpliwości co do ich bezstronności. K. S. miała bowiem zmusić swoim postępowaniem Sąd Okręgowy w S. do złożenia wniosku o wszczęcie w stosunku do niej postępowania dyscyplinarnego, w którym to postępowaniu prawomocnym orzeczeniem z 12 czerwca 2006 r. została pozbawiona prawa wykonywania zawodu. Wobec wagi zarzutów, które stawia sędziom Sądu Okręgowego w S., a mianowicie tworzenia grupy przestępczej, sędziowie wnioskujący o ich wyłączenie stwierdzili, że nie widzą możliwości prowadzenia sprawy z udziałem pozwanej i proszą o ich wyłączenie na podstawie art. 49 k.p.c. Sędziowie podali, że w sprawie I C (...) zarejestrowanej w Sądzie Okręgowym S., Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 31 lipca 2007 r. wyłączył od jej rozpoznania wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w S.. Takie postanowienia zapadały też w innych sprawach z udziałem K. S..

Postanowieniem z 24 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) wyłączył wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w S. od rozpoznania zażalenia K. S. na postanowienie z 18 lutego 2015 r. i wyznaczył Sąd Okręgowy w E. do rozpoznania tego zażalenia.

Sędziowie Sądu Okręgowego w E. złożyli wnioski o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy przeciwko K. S. z uwagi na to, że wystąpiła ona z pozwami o ochronę dóbr osobistych przeciwko Sądowi Okręgowemu w E. i niektórym jego sędziom. Postanowieniem z 6 grudnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) wyłączył od rozpoznania zażalenia K. S. sędziów Sądu Okręgowego w E. pozwanych przez nią w sprawie o ochronę

dóbr osobistych, a inne wnioski o wyłączenie oddalił. W efekcie, zażalenie K. S. na zarządzenie z 2 kwietnia 2016 r. zostało rozpoznane przez Sąd Okręgowy w E. i oddalone postanowieniem z 2 marca 2017 r.

K. S. ma miejsce zamieszkania na terenie właściwości Sądu Rejonowego w S. i Sądu Okręgowego w S., co w większości spraw cywilnych, z uwagi na regulację ustaloną w art. 27 k.p.c., oznacza, że Sądy te są miejscowo właściwe w sprawach prowadzonych przeciwko K. S. , gdy występuje jako pozwana. Z ustaleń przytoczonych w uzasadnieniu postanowienia o wyłączeniu sędziów Sądu Okręgowego w S. od rozpoznania zażalenia K. S. złożonego w niniejszej sprawie wynika, że w 2006 r., a zatem kilkanaście lat temu, na podstawie zawiadomienia złożonego przez Prezesa tego Sądu doszło do wszczęcia przeciwko K. S. postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej. U podstaw tego wniosku leżały konkretne okoliczności faktyczne, mające miejsce w 2006 r. i wcześniej, które spowodowały wydanie orzeczenia o pozbawieniu K. S. prawa wykonywania zawodu, i to nie przez Sąd Okręgowy S. , lecz przez organy korporacji zawodowej właściwej dla K. S. . W ciągu kilkunastu lat, które minęły od tych zdarzeń skład osobowy Sądu Okręgowego w S. niewątpliwie się zmienił. W Sądzie tym orzekają inne niż w 2006 r. osoby. O ich wyłączeniu od rozpoznania spraw prowadzonych w udziałem K. S. powinny decydować okoliczności odnoszące się indywidualnie do poszczególnych sędziów. Trudno zaakceptować stan, w którym sąd miejscowo właściwy dla K. S. przestaje rozpoznawać sprawy z jej udziałem ze względu na zaszłości sprzed kilkunastu lat, niedotyczące sędziów aktualnie orzekających w tym sądzie. Dla przeciwników procesowych K. S. stan taki wiąże się z nieustającymi wątpliwościami co do tego, jaki sąd będzie właściwy w sprawie i przedłużeniem się czasu rozpoznania takiej sprawy w związku z czynnościami prowadzonymi w celu rozpoznania wniosków o wyłączenie sędziów.

Powoływanie się przez stronę na okoliczności związane z przebiegiem postępowania i wydanymi w nim orzeczeniami, które mogą podlegać rozważeniu jako przesłanki wyłączenia konkretnego sędziego ze składu orzekającego, nie uzasadnia zastosowania w sprawie art. 44¹ k.p.c., zwłaszcza zaś wtedy, gdy nie prowadzą one do uwzględnienia wniosku o wyłączenie.

Ustawą nowelizującą z 4 lipca 2019 r. do kodeksu postępowania cywilnego (poza art. 44¹ k.p.c., którego ratio legis jest inne) wprowadzone zostały rozwiązania pozwalające na sprawniejszą niż poprzednio reakcję na nadużywanie prawa procesowego przez strony postępowania. Wykorzystanie tych instrumentów powinno zapewnić sprawniejszy niż dotąd przebieg postępowania.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

jw